

Brussel, 25.2.2015
COM(2015) 80 final

PAKKET ENERGIE-UNIE

**MEDEDELING VAN DE COMMISSIE AAN HET EUROPEES PARLEMENT, DE
RAAD, HET EUROPEES ECONOMISCH EN SOCIAAL COMITE, HET COMITE
VAN DE REGIO'S EN DE EUROPESE INVESTERINGSBANK**

**Een kaderstrategie voor een schokbestendige energie-unie met een toekomstgericht
beleid inzake klimaatverandering**

1. WAAROM WIJ EEN ENERGIE-UNIE NODIG HEBBEN

Het doel van een schokbestendige energie-unie, met een ambitieus klimaatbeleid als kernelement, is om de consumenten in de EU – huishoudens en ondernemingen – een veilige, duurzame, concurrerende en betaalbare energievoorziening te waarborgen. Om dit doel te bereiken is een fundamentele transformatie van het Europese energielandschap nodig.

Onze visie is die van een energie-unie waarin de lidstaten beseffen dat zij van elkaar afhankelijk zijn om een veilige energievoorziening voor hun burgers te waarborgen, gebaseerd op echte solidariteit en daadwerkelijk vertrouwen, alsook van een energie-unie die op de internationale fora met één stem spreekt.

Onze visie behelst een geïntegreerd, continentbreed energiesysteem waarbinnen energie vrijelijk stroomt over de grenzen heen, op basis van mededinging, optimaal bronnengebruik en een effectieve regulering van de energiemarkten, waar nodig op EU-niveau.

Onze visie is die van een energie-unie als duurzame, koolstofarme en klimaatvriendelijke economie, ontworpen voor de lange termijn.

Onze visie omvat sterke, innovatieve en concurrerende Europese ondernemingen die de industriële producten en technologie ontwikkelen die nodig zijn om energie-efficiëntie en koolstofuitstootbesparende technologieën binnen en buiten Europa mogelijk te maken.

Onze visie behelst een Europese beroepsbevolking die beschikt over de vaardigheden om het energiesysteem van de toekomst uit te bouwen en te beheren.

Onze visie vertrekt van investeerdersvertrouwen, steunend op prijssignalen die de langetermijnbehoeften en -beleidsdoelstellingen weerspiegelen.

En het allerbelangrijkste: in onze visie van de energie-unie staat de burger centraal, heeft hij inspraak in en controle over de transitie, plukt hij de vruchten van de nieuwe technologieën in de vorm van een lagere energiefactuur, is hij een actieve marktdeelnemer en krijgen kwetsbare groepen bescherming.

Om ons doel te bereiken, moeten wij een door fossiele brandstoffen aangedreven economie achter ons laten, een economie waarin energie gebaseerd is op een gecentraliseerde, aanbodgestuurde aanpak die op oude technologieën en verouderde zakenmodellen steunt. We moeten de consumenten meer macht geven door hen te voorzien van informatie en door flexibiliteit in te bouwen om zowel aanbod als vraag beter te sturen. We moeten weg van een versnipperd systeem dat wordt gekenmerkt door ongecoördineerde nationale beleidsdoelstellingen, marktbelemmeringen en geïsoleerde energie-eilanden.

Het Europese energiesysteem in cijfers

Uit de laatste gegevens blijkt dat de EU 53% van haar energie invoert tegen een kostprijs van ongeveer 400 miljard EUR, wat van de EU de grootste energie-importeur ter wereld maakt. Zes lidstaten hangen voor hun hele gasinvoer af van één externe leverancier en zijn dus uiterst

kwetsbaar voor onderbrekingen van de voorziening. Naar raming zal elke bijkomende energiebesparing van 1% resulteren in een vermindering van de gasinvoer met 2,6%.¹ 75% van ons gebouwenbestand is niet energie-efficiënt. Het vervoer is voor 94% afhankelijk van olieproducten, waarvan 90% geïmporteerd wordt. Gezamenlijk heeft de EU meer dan 120 miljard EUR per jaar, direct of indirect, besteed aan energiesubsidies, die vaak niet gerechtvaardigd waren.² In het tijdvak tot 2020 moet alleen al in de energiesector van de EU meer dan 1000 miljard EUR worden geïnvesteerd.³

De groothandelselektriciteitsprijzen in Europa zijn momenteel laag, maar liggen nog steeds 30% hoger dan in de VS. Tegelijkertijd zijn de elektriciteitstarieven voor huishoudens van 2012 tot 2013 na belastingen gemiddeld met 4,4% gestegen. De groothandelsstarieven liggen in Europa nog steeds twee keer hoger dan in de VS⁴. Dit prijsverschil tussen Europa en andere economieën heeft een effect op het concurrentievermogen van onze bedrijven, met name in energie-intensieve bedrijfstakken.

De Europese bedrijfssector voor hernieuwbare energie heeft gezamenlijk een jaarlijkse omzet van 129 miljard EUR en biedt werk aan meer dan een miljoen mensen⁵. EU-ondernemingen zijn goed voor een aandeel van 40% in alle octrooien voor technologieën voor hernieuwbare energie.⁶ De uitdaging bestaat erin Europa's leidende rol inzake mondiale investeringen in hernieuwbare energie te handhaven.⁷

De Europese Unie beschikt vandaag over op Europees niveau vastgestelde energieregels, maar in de praktijk zijn er nog steeds 28 nationale regelgevingskaders. Zo kan het niet verder. Er is een geïntegreerde energiemarkt nodig om te komen tot meer concurrentie en grotere marktefficiëntie door beter gebruik te maken van de opwekkingsfaciliteiten in de hele EU, en om betaalbare tarieven voor de consument te waarborgen.

De kleinhandelsmarkt werkt niet naar behoren. Talrijke huishoudelijke consumenten hebben te weinig keuze wat hun energieleverancier betreft, en te weinig controle over hun energiekosten. Een onaanvaardbaar hoog percentage van de Europese gezinnen slaagt er niet in zijn energiefactuur te betalen.

De energie-infrastructuur raakt verouderd en is niet meer aangepast aan de toegenomen elektriciteitsproductie uit hernieuwbare bronnen. Er moeten meer investeringen worden aangetrokken, maar de huidige marktopzet en het beleid in de lidstaten geven niet de juiste stimulansen en bieden onvoldoende voorspelbaarheid voor potentiële investeerders.

Er blijven nog steeds energie-eilanden bestaan omdat verscheidene markten niet goed met hun buurlanden verbonden zijn. Dat drijft de kosten voor de consument omhoog en maakt de energievoorziening kwetsbaar.

¹ Mededeling "Energie-efficiëntie en de bijdrage daarvan aan de energiezekerheid en het kader voor het klimaat- en energiebeleid voor 2030", COM(2014) 520.

² Europese strategie voor energiezekerheid, COM(2014) 330.

³ Ramingen van de Commissie. Het Internationaal Energieagentschap (IEA) schat dat er in het tijdvak tot 2025 1300 miljard EUR nodig zal zijn voor opwekking, transport en distributie.

⁴ Berekeningen van DG Energie gebaseerd op Platts-marktrapporten en IEA-gegevens voor de eerste helft van 2014.

⁵ Verslag Eur'Observateur 2014.

⁶ Vergeleken met een EU-aandeel van 32% in alle octrooien wereldwijd.

⁷ UNEP-BNEF "Global Trends in Renewable Energy Investments 2014".

Wij lopen nog steeds voorop wat innovatie en hernieuwbare energie betreft, maar andere delen van de wereld halen ons snel in en op het gebied van schone, koolstofarme technologieën raken wij langzamerhand achterop.

Meer investeringen in hoogtechnologische, mondiaal concurrerende ondernemingen, dankzij een stabiel beleid, zullen banen en groei naar Europa brengen. Er zullen nieuwe bedrijfssectoren, nieuwe zakenmodellen en nieuwe werkgelegenheidsprofielen ontstaan. Een dergelijke transformatie heeft een ingrijpend effect op alle spelers in het energiesysteem, waaronder ook de consumenten.

Europa moet nu de juiste keuzes maken. Als het op de huidige weg voortgaat, zal de onvermijdelijke keuze voor een koolstofarme economie steeds moeilijker worden omdat de economische, maatschappelijke en ecologische kosten voor onze versnipperde nationale energiemarkten almaar hoger zullen worden. De huidige lage kostprijs van olie en gas moet, zolang dit duurt, worden aangegrepen als een historische kans – in combinatie met de teruglopende kosten van schonere vormen van energie, een sterk EU-klimaatbeleid en de ontwikkeling van nieuwe technologieën – om het energiebeleid van de EU op een nieuwe en betere leest te schoeien, meer bepaald in de richting van een ware energie-unie.

2. DE WEG VOORUIT

De strategie voor een energie-unie heeft vijf, elkaar wederzijds versterkende en nauw met elkaar samenhangende *dimensies* die de Europese economie een grotere energievoorzieningszekerheid, concurrentiekracht en duurzaamheid moeten geven, namelijk:

- energiezekerheid, solidariteit en vertrouwen;
- een volledig geïntegreerde Europese energiemarkt;
- energie-efficiëntie als bijdrage aan de matiging van de energievraag;
- het koolstofarm maken van de economie, en
- onderzoek, innovatie en concurrentievermogen.

2.1. Energiezekerheid, solidariteit en vertrouwen

In mei 2014 heeft de Commissie in haar strategie voor energiezekerheid⁸ beklemtoond hoe kwetsbaar de EU blijft voor externe schokken op energiegebied en heeft zij de beleidsmakers op nationaal en EU-niveau ertoe opgeroepen de burgers duidelijk te maken welke keuzes het verminderen van onze afhankelijkheid met zich meebrengt op het vlak van bepaalde brandstoffen, energieleveranciers en transportroutes. De energie-unie bouwt voort op deze strategie.

De voornaamste grondslagen van energiezekerheid zijn de voltooiing van de interne energiemarkt en een efficiënter energieverbruik. Energiezekerheid hangt af van een grotere transparantie en meer vertrouwen en solidariteit tussen de lidstaten. De energiezekerheid van de EU is nauw verbonden met haar burens.

⁸ COM(2014) 330.

Een gezamenlijke aanpak op energiegebied kan alle delen van de Europese Unie sterker maken, bijvoorbeeld in het geval van tekorten bij of onderbrekingen van de voorziening. De geest van solidariteit in energiekwesties is uitdrukkelijk vermeld in het Verdrag en maakt de kern uit van de energie-unie.

Diversificatie van de voorziening (energiebronnen, leveranciers en routes)

De politieke uitdagingen van de afgelopen maanden hebben duidelijk gemaakt dat een diversificatie van onze energiebronnen, -leveranciers en -routes cruciaal is om een veilige en schokbestendige energievoorziening te waarborgen voor de Europese burgers en ondernemingen, die verwachten op elk moment toegang te hebben tot betaalbare energie tegen een concurrerende prijs. In het kader van de diversificatie van de gasvoorziening moeten de werkzaamheden aan de zuidelijke gascorridor worden geïntensiveerd om de Centraal-Aziatische landen in staat te stellen hun gas naar Europa te exporteren. In Noord-Europa vergroot de ontwikkeling van hubs voor vloeibaar gas met meerdere leveranciers aanzienlijk de voorzieningszekerheid. Dit voorbeeld moet worden gevolgd in Midden- en Oost-Europa en in het Middellandse-Zeegebied, waar momenteel wordt gewerkt aan een Mediterrane gashub.

Bij de bouw van infrastructuur om de EU van nieuwe gasbronnen te voorzien, zijn vele partners betrokken en de aanleg ervan is zowel duur als complex. Om deze problemen te kunnen oplossen, is daadkrachtige actie op EU-niveau vereist. De Commissie zal dit proces krachtiger ondersteunen door alle beschikbare communautaire financieringsbronnen aan te boren, met name het toekomstige Europees Fonds voor strategische investeringen (EFSD), en door de Europese financiële instellingen volledig bij dit proces te betrekken. Ook binnen de EU moet de vereiste infrastructuur echter aanwezig zijn, inclusief de mogelijkheid van bidirectionele stromen, om het gas te brengen naar waar het nodig is.

Europa zal ook het volledige potentieel van vloeibaar aardgas (LNG) benutten, onder meer als back-up in crisissituaties waarin via het bestaande pijpleidingsnet onvoldoende gas naar Europa stroomt. Uitbreiding van de LNG-handel zal ertoe bijdragen de wereldd aardgas prijzen dichterbij elkaar te brengen. De LNG-prijzen waren de afgelopen jaren hoger dan de prijzen van via pijpleidingen getransporteerd gas, voornamelijk ten gevolge van de kosten voor het vloeibaar maken, transporteren en hervergassen van het gas en de hoge vraag in Azië. Om deze problemen aan te pakken zal de Commissie een totale LNG-strategie uitwerken, waarbij ook zal worden gekeken naar de transportinfrastructuur vereist voor het verbinden van LNG-toegangspunten met de interne energiemarkt. In deze context zal ook werk worden gemaakt van het potentieel voor gasopslag in Europa en van het regelgevingskader dat nodig is om een voldoende gasopslag voor de winter te waarborgen. De Commissie zal actie ondernemen om belemmeringen voor de invoer van LNG uit de VS en andere producerende landen weg te nemen.

Gezien de invoerafhankelijkheid van de EU en de mondiale klimaatuitdagingen zijn er aanvullende maatregelen nodig om het oliegebruik in de EU te verminderen. Als gevolg van de productieoverschotten in combinatie met het lagere verbruik en de toegenomen energie-efficiëntie zijn de olieprijs momenteel laag.⁹

⁹ Het EU-leiderschap zal de verbetering van normen en efficiëntie wereldwijd blijven voortstuwen en zo het toekomstige oliegebruik en de energieafhankelijkheid van de EU doen verminderen.

De EU kent een zeer grote invoerafhankelijkheid voor nucleaire splijtstoffen en de daarmee verband houdende diensten aan lidstaten waar kernenergie een onderdeel van de energiemix is. Een diversificatie van de leveranciers is belangrijk om de voorzieningszekerheid te waarborgen. Overeenkomstig artikel 41 van het Euratom-Verdrag zal de Commissie de eisen betreffende te verstrekken informatie in verband met projecten voor nucleaire installaties actualiseren en versterken.

Inheems geproduceerde energie maakt Europa ook minder afhankelijk van invoer. Het gaat hierbij met name om hernieuwbare energiebronnen, vereist voor het koolstofarm maken van de economie, alsook om conventionele en, in de lidstaten die daarvoor hebben gekozen, niet-conventionele fossiele bronnen. De winning in Europa van olie en gas uit niet-conventionele bronnen, zoals schaliegas, is een mogelijkheid, op voorwaarde dat afdoende rekening wordt gehouden met de zorgen vanuit de samenleving en de milieu-impact.

Samenwerken voor de continuïteit van de energievoorziening

De lidstaten, de transmissiesysteembeheerders, de energiesector en alle andere betrokken partijen moeten nauw samenwerken om een hoog niveau van energiezekerheid voor de Europese burgers en ondernemingen te garanderen.

Wat olie betreft, zijn reeds belangrijke stappen gezet met de vaststelling in 2009 van de richtlijn betreffende olievoorraden¹⁰ die voorziet in de verplichting voor de lidstaten om minimumvoorraden ruwe aardolie en/of aardolieproducten in opslag te houden.

De lidstaten moeten de zekerheid hebben dat zij, in situaties waarin de voorziening in het gedrang komt, op hun burens kunnen rekenen. In het in 2014 uitgebrachte verslag van de Commissie over de veerkracht op korte termijn van het Europese gassysteem¹¹ is de noodzaak onderstreept van een sterkere samenwerking in reactie op een potentiële verstoring van de toevoer. Om een gemeenschappelijk beheer van crisissen mogelijk te maken, zal de Commissie preventieve maatregelen en noodplannen op regionaal en EU-niveau voorstellen en daarbij ook de partijen bij de Energiegemeenschap betrekken. De solidariteit tussen de lidstaten, met name in gevallen van verstoring van de toevoer, moet worden versterkt. Met dit aspect en met de ervaring die bij de tenuitvoerlegging van deze verordening is opgedaan, zal rekening worden gehouden wanneer een voorstel wordt ingediend voor een herziening van de verordening inzake de veiligstelling van de aardgasvoorziening.

De Commissie zal de opties onderzoeken die aanwezig zijn met betrekking tot mechanismen voor vrijwillige vraagbundeling met het oog op de collectieve aankoop van aardgas in crisissituaties en waar lidstaten sterk afhankelijk zijn van één leverancier. Hierbij moeten de WHO-regels en de concurrentieregels van de EU volledig in acht worden genomen.

Vele lidstaten beschikken momenteel over een ontoereikend kader voor de elektriciteitsvoorzieningszekerheid en gebruiken nog steeds een verouderde en onsamenvattende aanpak om hun voorzieningszekerheid op elektriciteitsgebied te evalueren. In samenwerking met de lidstaten zal de Commissie een reeks aanvaardbare risiconiveaus ter zake van verstoringen van de voorziening vaststellen, alsook een objectieve, EU-brede, op feiten gebaseerde evaluatie maken van de

¹⁰ Richtlijn 2009/119/EG van de Raad van 14 september 2009 houdende verplichting voor de lidstaten om minimumvoorraden ruwe aardolie en/of aardolieproducten in opslag te houden.

¹¹ COM(2014) 654 definitief.

voorzieningszekerheid in de diverse lidstaten. Daarbij zal rekening worden gehouden met grensoverschrijdende stromen, variabele hernieuwbare productie, vraagresponsmechanismen en opslagmogelijkheden. Capaciteitsmechanismen moeten uitsluitend worden ontwikkeld om voorzieningsproblemen aan te pakken wanneer een regionale evaluatie van de systeemtoereikendheid dergelijke behoeften aan het licht brengt, rekening houdend met het potentieel van energie-efficiëntie en vraagrespons.¹²

Versterking van de Europese rol op de mondiale energiemarkten

De energie-unie is geen naar binnen gericht project. Een sterkere en meer verenigde EU kan op een meer constructieve manier samenwerken met haar partners, tot wederzijds voordeel.

Het energiebeleid wordt vaak gebruikt als instrument van buitenlands beleid, met name in belangrijke energieproducerende en doorvoerlanden. Bij de bespreking van het Europese externe energiebeleid moet met deze realiteit rekening worden gehouden.

De Europese Unie moet er derhalve beter in slagen haar gewicht op de mondiale energiemarkten uit te spelen. Samen met haar voornaamste partners moet de Europese Unie werk maken van een verbeterd mondiaal governancestelsel voor energie, wat moet resulteren in meer concurrerende en transparante mondiale energiemarkten.

Het handelsbeleid van de EU draagt bij tot grotere energiezekerheid en diversificatie door middel van de opneming van met energie verband houdende bepalingen in handelsovereenkomsten met de EU-partners. Wanneer de EU onderhandelt over overeenkomsten met landen die voor onze energievoorziening belangrijk zijn, zal de Commissie er bij voorrang naar streven energiespecifieke bepalingen te doen opnemen die bijdragen tot de energiezekerheid, met name toegang tot energiebronnen, en tot de duurzame energiedoelstellingen van de Europese Unie. In het algemeen zal de Commissie een actieve handels- en investeringsagenda op energiegebied uitvoeren, met inbegrip van toegang tot externe markten voor Europese energietechnologieën en -diensten.¹³

Als onderdeel van een intensievere Europese energie- en klimaatdiplomatie zal de EU al haar beschikbare instrumenten van buitenlands beleid inzetten om strategische energiepartnerschappen met productie- en transitoland te sluiten, zoals Algerije en Turkije; Azerbeidzjan en Turkmenistan; het Midden-Oosten; Afrika en andere potentiële leveranciers.

De EU zal voorts haar partnerschap met Noorwegen verder ontwikkelen, de op één na grootste leverancier van ruwe aardolie en aardgas voor de EU. De Unie zal verder werk maken van de volledige integratie van Noorwegen in haar intern energiebeleid. De EU zal ook haar partnerschappen met landen als de Verenigde Staten en Canada ontwikkelen.

Wanneer de omstandigheden daarvoor rijp zijn, zal de EU overwegen haar energierelaties met Rusland op een nieuwe leest te schoeien, gebaseerd op een gelijk speelveld in termen van openheid van markt, eerlijke concurrentie, milieubescherming en veiligheid, in het belang van beide partijen.

¹² Zie de mededeling "Making the most of public interventions", C(2013) 7243.

¹³ Initiatieven zoals "handel in groene goederen" zullen bijdragen tot de promotie van producten die de CO₂-uitstoot helpen verminderen, gunstig zijn voor het milieu en groei en werkgelegenheid binnen de EU creëren.

Bijzondere aandacht zal gaan naar versterking van het strategisch energiepartnerschap met Oekraïne. Daarbij zal worden gekeken naar kwesties die verband houden met het belang van Oekraïne als doorvoerland en met de hervorming van de Oekraïense energiemarkt, zoals de modernisering van zijn gasnet, de vaststelling van een passend regelgevingskader voor de elektriciteitsmarkt en het optrekken van de energie-efficiëntie in Oekraïne als middel om de invoerafhankelijkheid van het land te beperken.

In onze onmiddellijke omgeving zal de Commissie voorstellen de Energiegemeenschap te versterken door middel van de effectieve tenuitvoerlegging van het EU-acquis op het gebied van energie, milieu en mededinging, de hervorming van energiemarkten en stimulansen voor investeringen in de energiesector. Het doel is een nauwere integratie van de energiemarkten van de EU en de Energiegemeenschap. De energierelaties met de landen van het Europees nabuurschap en partnerschap (ENP) zullen worden besproken in het kader van de komende ENP-evaluatie.

Meer transparantie op het gebied van de gasvoorziening

Een belangrijk element bij het waarborgen van de energie- en in het bijzonder de gasvoorzieningszekerheid is de volledige inachtneming van het EU-recht wanneer overeenkomsten voor het afnemen van energie uit derde landen worden gesloten. Dergelijke overeenstemmingscontroles van intergouvernementele en verwante commerciële overeenkomsten op basis van een besluit van het Europees Parlement en de Raad¹⁴, worden momenteel uitgevoerd *nadat* een lidstaat en een derde land een overeenkomst hebben gesloten. Uit de praktijk blijkt dat heronderhandeling van dergelijke overeenkomsten zeer moeilijk is. De posities van de ondertekenende partijen zijn reeds ingenomen, en dat zorgt voor politieke druk om aan geen enkel aspect van de overeenkomst nog te raken. In de toekomst moet de Commissie in een vroegtijdig stadium worden geïnformeerd over onderhandelingen met het oog op de sluiting van intergouvernementele overeenkomsten, zodat van tevoren kan worden nagegaan in hoeverre bedoelde overeenkomsten in overeenstemming zijn met de regels van de interne markt en zodat de criteria inzake voorzieningszekerheid in acht worden genomen. Deelname van de Commissie aan dergelijke onderhandelingen met derde landen en de geleidelijke invoering van standaardcontractclausules kunnen eveneens bijdragen tot een vermindering van de politieke druk en een betere inachtneming van de Europese regels. De Commissie zal daarom het besluit betreffende intergouvernementele overeenkomsten opnieuw evalueren en zal opties voorstellen om te waarborgen dat de EU tijdens onderhandelingen met derde landen met één stem spreekt.

In de context van de evaluatie van de verordening inzake de veiligstelling van de aardgasvoorziening zal de Commissie ook voorstellen de transparantie te waarborgen van commerciële gasleveringscontracten die een impact kunnen hebben op de energiezekerheid van de EU. Zij zal daarbij de vertrouwelijkheid van commercieel gevoelige informatie in acht nemen.

2.2. Een volledig geïntegreerde interne energiemarkt

Ondanks de vooruitgang die in de afgelopen jaren is geboekt, presteert Europa's energiesysteem nog steeds ondermaats. De huidige markttopzet zet onvoldoende aan tot investeringen, de marktconcentratie en onvolledige mededinging blijven problematisch

¹⁴ Besluit nr. 994/2012/EU tot instelling van een mechanisme voor informatie-uitwisseling met betrekking tot intergouvernementele overeenkomsten tussen lidstaten en derde landen op energiegebied.

en het Europese energielandschap is nog steeds veel te versnipperd. We moeten op politiek vlak een nieuw elan geven aan de voltooiing van de interne energiemarkt.

De hardware van de interne energiemarkt: markten verbinden door middel van interconnecties

Op dit moment volstaan de Europese gas- en elektriciteitstransmissiesystemen, met name wat de grensoverschrijdende verbindingen betreft, niet om de interne energiemarkt naar behoren te laten functioneren en de resterende energie-eilanden te verbinden met het hoofdnetwerk voor elektriciteit en gas.

De tempo van de werkzaamheden aan infrastructuurprojecten is de afgelopen jaren versneld, en in toenemende mate vanwege de recente gebeurtenissen aan de oostelijke grens van de Europese Unie. In 2013 heeft de Europese Unie 248 projecten van gemeenschappelijk belang (PGB's) op het gebied van de energie-infrastructuur geselecteerd. De lijst zal later dit jaar en vervolgens om het jaar worden geëvalueerd en geactualiseerd.¹⁵ In 2014 zijn in de Europese strategie voor energiezekerheid 33 infrastructuurprojecten geïdentificeerd die essentieel zijn voor de verbetering van de voorzieningszekerheid en voor een betere onderlinge verbinding van de energiemarkten.

Er is een specifiek streefcijfer voor een minimale interconnectiecapaciteit voor elektriciteit vastgesteld van 10% van de geïnstalleerde elektriciteitsproductiecapaciteit van de lidstaten. Dit cijfer moet in 2020 zijn bereikt. De maatregelen die vereist zijn om dit streefcijfer van 10% te bereiken, zijn uiteengezet in de mededeling van de Commissie die is gepubliceerd naar aanleiding van dit strategisch kader voor de energie-unie. In 2016 zal de Commissie rapporteren over de maatregelen die vereist zijn om tegen 2030 het streefcijfer van 15% te bereiken.

De overgang naar een zekerder en duurzamer energiesysteem zal zeer grote investeringen in opwekkingscapaciteit, netwerken en energie-efficiëntie vergen, geraamd op ongeveer 200 miljard EUR per jaar in het komende decennium.¹⁶ Hoewel de particuliere sector de kosten van een groot deel van deze investeringen zal dragen, zal het zorgen voor toegang tot financiering cruciaal zijn. Vandaag worden er al middelen beschikbaar gesteld door de Europese Investeringsbank, de "Connecting Europe"-faciliteit en de Europese structuur- en investeringsfondsen. Voorts zal het voorgestelde Europese Fonds voor strategische investeringen aanvullende steun verlenen en op die manier de toegang tot financiering vergemakkelijken voor projecten van Europees belang, zoals energienetwerken, hernieuwbare energie en energie-efficiëntie. De Commissie zal voorstellen onderzoeken voor energie-investeringsstelsels waarbij middelen worden gebundeld ter financiering van economisch levensvatbare investeringen en waarbij verstoring van de markt en versnippering worden vermeden.

Investeerders kunnen gebruikmaken van het als onderdeel van het Europees Fonds voor strategische investeringen opgezette investeringsportaal dat is ontworpen om de transparantie van de EU-investeringsprojectpijplijn te vergroten en relevante informatie toegankelijk te maken voor potentiële investeerders. De Commissie zal ook informatie samenbrengen over infrastructuurprojecten die worden gefinancierd uit middelen van de "Connecting Europe"-faciliteit en middelen voor het cohesiebeleid van de EU, om de

¹⁵ Deze actualisering zal ook betrekking hebben op projecten die van belang zijn voor de Energiegemeenschap (PBEG's), die belangrijk zijn om de voorzieningszekerheid van de energie-unie te verbeteren als zij ook voldoen aan de criteria om projecten van gemeenschappelijk belang te worden.

¹⁶ EU-investeringsplan, COM(2014) 903.

brede waaier van bestaande financieringsregelingen overzichtelijker te maken en de impact daarvan te maximaliseren.

De Commissie zal op gezette tijden een stand van zaken opmaken van de uitvoering van de voornaamste infrastructuurprojecten die bijdragen tot de energie-unie, met name in het kader van de follow-up van de projecten van gemeenschappelijk belang. Als onderdeel van deze inventarisatie zal zij jaarlijks een verslag opstellen over de voortgang op weg naar het interconnectiestreefcijfer van 10% voor elektriciteit, met bijzondere aandacht voor de uitvoering van de regionale actieplannen. Ten slotte zal de Commissie ook een speciaal energie-infrastructuurforum bijeenroepen waarop de voortgang zal worden besproken met de lidstaten, de betrokken regionale samenwerkingsgroeperingen en EU-instellingen. Het forum zal voor het eerst bijeenkomen in het najaar van 2015.

Implementatie en upgrading van de "software" voor de interne energiemarkt

Een volledige tenuitvoerlegging en strikte handhaving van de bestaande energie- en aanverwante wetgeving is de eerste prioriteit om de energie-unie tot stand te brengen. Het heeft geen zin nieuw beleid en een nieuwe aanpak te ontwikkelen op basis van zwakke fundamenten.

De Commissie zal in dat verband alle beschikbare beleidsinstrumenten benutten en dringt erop aan dat de lidstaten het derde interne-energiemarktpakket volledig ten uitvoer leggen en handhaven, met name wat de ontvlechting en de onafhankelijkheid van de regelgevende instanties betreft. Bepaalde voorafgaande voorwaarden moeten zijn vervuld opdat de Europese structuur- en investeringsfondsen kunnen worden gebruikt voor de cofinanciering van energie-investeringen. Dit moet ertoe bijdragen dat de energiewetgeving van de EU wordt nageleefd.

Een strikte handhaving van de concurrentieregels van het Verdrag moet helpen voorkomen dat ondernemingen de regels van de interne energiemarkt verstoren. De handhaving van de antitrustwetgeving zal ervoor zorgen dat energie vrijelijk kan vloeien, meer bepaald door het aanpakken van territoriale beperkingen in leveringscontracten, upstream/downstreamkwesities en netwerktoegangsbeperkingen (inclusief bij interconnectoren). Via de handhaving van de mededingingswetgeving zal de Commissie ook toezien op de evolutie van de energieprijzen en de desbetreffende prijsvorming.

Een goed functionerende interne energiemarkt vergt een effectief regelgevingskader. In het raam van het derde pakket voor de interne energiemarkt zijn instanties opgericht om de samenwerking tussen de transmissiesysteembeheerders en de regulatoren te waarborgen. Naar aanleiding van de discussie over de marktordening zal de functionering van deze instanties worden verbeterd. De huidige besluiten over deze instanties weerspiegelen nog steeds de nationale standpunten.

Het beheer van de transmissiesystemen moet meer worden geïntegreerd om het hoofd te kunnen bieden aan de uitdagingen van een energiesysteem in volle transformatie. De Europese netwerken van transmissiesysteembeheerders voor elektriciteit en gas (ENTSO-E/G), die ook zijn opgezet in het kader van het derde pakket voor de interne energiemarkt, moeten worden versterkt zodat zij die rol kunnen spelen. Er moeten regionale operationele centra worden opgericht die de grensoverschrijdende elektriciteits- en gasstromen effectief kunnen plannen en beheren.

Het Agentschap voor samenwerking tussen energieregulators (ACER) is opgericht in het kader van het derde pakket voor de interne energiemarkt om de nationale regelgevende

instanties te ondersteunen, in het bijzonder voor grensoverschrijdende kwesties. ACER werkt momenteel echter voornamelijk via aanbevelingen en adviezen. Het heeft slechts een zeer beperkte beslissingsmacht. Het kan bijvoorbeeld alleen beslissingen nemen op verzoek van nationale regulatoren of wanneer die laatste er niet in slagen om binnen een bepaald tijdsbestek overeenstemming te bereiken. De EU-brede regelgeving voor de interne markt moet krachtiger worden gemaakt via een aanmerkelijke versterking van de bevoegdheden en de onafhankelijkheid van ACER zodat die organisatie regelgevingstaken kan opnemen op Europees niveau en een effectief toezicht kan uitoefenen op de ontwikkeling van de interne energiemarkt en de desbetreffende marktregels. Bijzondere aandacht moet daarbij gaan naar grensoverschrijdende problemen die moeten worden opgelost om een naadloze interne markt tot stand te brengen.¹⁷

Het derde pakket voor de interne energiemarkt voorziet ook in de vaststelling van netcodes met het oog op de harmonisatie van de elektriciteits- en gasstromen in de verschillende transmissiesystemen. Dit werk moet worden voltooid om een betere functionering van grensoverschrijdende energiemarkten te waarborgen.

De marktintegratie van uit hernieuwbare bronnen opgewekte elektriciteit vergt flexibele markten, zowel aan de aanbod- als aan de vraagzijde en zowel binnen als buiten de grenzen van een lidstaat. De elektriciteitsnetten moeten daarom ingrijpend worden aangepast. Er is behoefte aan de uitbreiding van de mogelijkheden van decentrale opwekking en vraagsturing, inclusief intradaymarkten, aan de ontwikkeling van nieuwe hoogspanningslijnen over lange afstand (supergrids) en aan nieuwe technologieën voor elektriciteitsopslag.

De Commissie zal een ambitieus wetgevingsvoorstel voorbereiden om de elektriciteitsmarkt opnieuw te ordenen en groothandels- en kleinhandelsmarkten onderling te koppelen. Dit zal de voorzieningszekerheid versterken en ervoor zorgen dat de elektriciteitsmarkt beter is aangepast aan de energietransitie waarbij een zeer groot aantal producenten, met name gebruikmakend van hernieuwbare energiebronnen, actief worden en een volledige deelname van de consument aan de markt, met name door vraagrespons, mogelijk wordt. Een nauwere integratie, onder meer ook op regionaal niveau, meer grensoverschrijdende handel en de ontwikkeling van zowel korte- als langetermijnmarkten met een effectieve prijsvorming zullen de juiste investeringssignalen afgeven en zorgen voor de nodige flexibiliteit om de marktintegratie van nieuwe opwekkingsbronnen mogelijk te maken.

Een volledig functionerende interne energiemarkt, die efficiënte investeringssignalen afgeeft, is het beste middel om de behoefte aan capaciteitsmechanismen te verminderen. De Commissie heeft reeds richtsnoeren¹⁸ en regels¹⁹ vastgesteld om de negatieve effecten van slecht ontworpen, ongecoördineerde en in verspreide orde aangenomen overheidsinterventies te beperken. Een effectieve toepassing van deze richtsnoeren kan echter slechts een eerste stap zijn om ervoor te zorgen dat onderling afwijkende nationale marktregelingen, zoals capaciteitsmechanismen en ongecoördineerde stelsels voor steun

¹⁷ Voorbeelden daarvan kunnen besluiten zijn in verband met nieuwe infrastructuur waarbij meer dan twee lidstaten betrokken zijn, vrijstellingen van fysieke 'reverse flows' overeenkomstig de verordening inzake de veiligstelling van de aardgasvoorziening, grensoverschrijdende kostentoewijzing in het kader van de TEN-E-verordening en soortgelijke aspecten.

¹⁸ Zie de mededeling "Making the most of public interventions", C(2013) 7243.

¹⁹ Richtsnoeren staatssteun ten behoeve van milieubescherming en energie (EEAG), PB C 200 van 28.6.2014, blz. 1.

aan hernieuwbare energie, meer verenigbaar zijn met de interne markt.²⁰ Sommige vormen van overheidsinterventie, ook al waren ze soms vereist en gerechtvaardigd om problemen van marktfalen aan te pakken, hebben een ernstige negatieve impact gehad op de effectieve functionering van de interne energiemarkt. De Commissie zal samenwerken met de lidstaten om erover te waken dat capaciteitsmechanisme en steunregelingen voor hernieuwbare elektriciteit volledig in overeenstemming zijn met de bestaande regels en geen verstoring van de interne markt veroorzaken. Subsidies die schadelijke effecten hebben voor het milieu moeten helemaal worden afgebouwd.²¹ Een hervormd emissiehandelssysteem zal eveneens een belangrijke rol spelen om de juiste investeringsignalen af te geven.

Tot slot zal de Commissie een grotere transparantie bij de vorming van energiekosten en -prijzen waarborgen door middel van een geregelde en gedetailleerde monitoring en rapportage, inclusief over de effecten van energiekosten en -prijzen op het concurrentievermogen. Bijzondere aandacht zal gaan naar overheidsinterventies, zoals gereguleerde tarieven, naar het energiebelastingsbeleid en naar het niveau van de overheidssteun, met inbegrip van de impact daarvan op de prijsstellingsmechanismen, inclusief elektriciteitsstariefdeficits.

Versterkte regionale samenwerking binnen een gemeenschappelijk EU-kader

In een energie-unie moeten de lidstaten bij de ontwikkeling van hun energiebeleid samenwerken met hun burens en hun activiteit met die burens coördineren.

De technische tenuitvoerlegging van de verschillende elementen van onze strategie voor een energie-unie zal een zeer complexe aangelegenheid zijn. Sommige elementen, zoals de nieuwe marktregelingen voor kortetermijnmarkten voor elektriciteit en gas of de integratie van de werkzaamheden van de transmissiesysteembeheerders moeten worden ontwikkeld en uitgevoerd op regionaal niveau als stap naar een volledige, EU-brede marktintegratie. Bestaande regelingen, zoals het Pentalateraal energieforum of het Interconnectieplan voor de energiemarkt in het Oostzeegebied (BEMIP) zijn initiatieven waarop moet worden voortgebouwd. Successen in deze regio's kunnen als katalysator dienen voor andere regio's. De Commissie zal erop toezien dat alle regionale initiatieven zich op samenhangende wijze ontwikkelen en leiden naar een volledig geïntegreerde interne energiemarkt.

Gezien de specifieke kwetsbaarheid van de landen in Midden- en Zuidoost-Europa is het noodzakelijk de samenwerking, de solidariteit en het vertrouwen in die regio te versterken. Specifieke samenwerkingsovereenkomsten zullen bijdragen tot een versnelling van de integratie van deze markten in een bredere Europese energiemarkt, wat de liquiditeit en schokbestendigheid van het energiesysteem zal verbeteren en de volledige benutting van het potentieel van energie-efficiëntie en hernieuwbare energie van deze regio mogelijk zal maken. De Commissie zal in dat verband, bij wijze van spoedeisende prioriteit, concrete initiatieven ontwikkelen.

Voor de noordelijke zeeën en de Oostzee zal de Commissie samenwerken met de lidstaten en de industrie om kostenverlaging van de desbetreffende offshore-energiesystemen te bewerkstelligen.

²⁰ De toepassing van EEAG op tot dusverre goedgekeurde steunregelingen heeft gedeeltelijk de effecten van versnippering gematigd. Verdere actie is echter noodzakelijk.

²¹ Zie het stappenplan voor efficiënt hulpbronnengebruik (COM(2011) 571) en de mededeling van 2012 betreffende de interne energiemarkt (COM(2012) 663), en overeenkomstig de verbintenis van de G20.

Een "new deal" voor de consument

In een energie-unie moeten consumenten in één lidstaat geïnformeerde keuzes kunnen maken en hun energie vrijelijk en eenvoudig kunnen kopen van een onderneming in een andere lidstaat. Dit vergt een verdere aanpassing van de huidige nationale reguleringskaders aangezien de overgrote meerderheid van de Europese huishoudens passieve consumenten blijven. In sommige lidstaten beschikken de consumenten over een beperkte keuze van leveranciers en is het overstappen van de ene naar de andere een vrij omslachtige operatie.

Om de consumenten meer macht te geven, moeten de lidstaten en hun autoriteiten de bestaande Europese regels, onder meer de regels inzake consumentenbescherming, onverkort ten uitvoer leggen en handhaven. Ook de regionale en lokale autoriteiten moeten de vereiste steunmaatregelen vaststellen zodat de consumenten begrijpelijke, gemakkelijk toegankelijke informatie krijgen, alsook gebruiksvriendelijke instrumenten en financiële stimulansen om energie te besparen.

Slimme technologieën zullen de consumenten en de voor hen werkende leveranciers van energiediensten in staat stellen de op de energiemarkt aanwezige kansen te grijpen door meer greep te krijgen op hun energieverbruik (met mogelijk zelfproductie). Dit zal de markt flexibeler maken en hopelijk de factuur voor de consument verlagen.

Om het mogelijk te maken dat flexibel energieverbruik wordt beloond, zal de Commissie voortgaan met het aanmoedigen van standaardisering, de nationale uitrol van slimme meters ondersteunen²² en de verdere ontwikkeling van slimme apparaten en slimme netwerken bevorderen. Zij zal synergieën tussen de energie-unie en de agenda van de digitale interne markt ontwikkelen en maatregelen treffen om de bescherming van de privacy en de cyberveiligheid te waarborgen.

Dit zal echter alleen werken als de marktprijzen de juiste signalen afgeven. In een aantal lidstaten beperken gereguleerde tarieven nog steeds de ontwikkeling van een effectieve mededinging, wat investeringen en de intrede van nieuwe marktspelers ontmoedigt. Gereguleerde tarieven voor eindafnemers worden vaak gebruikt om huishoudens of zelfs niet-huishoudelijke consumenten te beschermen tegen oplopende energiekosten. Wanneer daardoor elektriciteitstariefdeficits ontstaan, zijn de gevolgen van dergelijke maatregelen vervolgens voor de niet-gereguleerde afnemers, de elektriciteitsmaatschappijen zelf en/of de overheidsfinanciën. Op lange termijn schaden dergelijke maatregelen de belangen van de consument die zij zouden moeten helpen. De Commissie zal ernaar streven onder de kostprijs liggende gereguleerde tarieven geleidelijk uit te bannen met behulp van de kaders voor mededinging en economische governance. Zij zal er de lidstaten ook toe aanmoedigen een stappenplan uit te werken voor het uitfasen van alle gereguleerde tarieven.

Bescherming van kwetsbare afnemers

Energiearmoede heeft nadelige gevolgen voor de leefomstandigheden en de gezondheid van de betrokkenen. Dergelijke armoede heeft vele redenen, vooral de combinatie van een laag inkomen en algemene armoedeomstandigheden, inefficiënte woningen en een verhuursysteem dat weinig aanspoort tot energie-efficiëntie. Energiearmoede kan uitsluitend worden aangepakt door een combinatie van maatregelen, vooral sociale, en

²² Zie het verslag "Stand van zaken bij de invoering van slimme metersystemen in de EU-27 met bijzondere aandacht voor elektriciteitsmeters", COM(2014) 356.

binnen de bevoegdheden van de autoriteiten op nationaal, regionaal of lokaal niveau. Bij de geleidelijke uitbanning van gereguleerde tarieven moeten de lidstaten een mechanisme voorstellen om kwetsbare afnemers te beschermen, wat bij voorkeur moet gebeuren via het algemene bijstandssysteem. Als de bescherming via de energiemarkt wordt verstrekt, kan dit gebeuren met behulp van regelingen zoals sociale tarieven of kortingen op de energiefacturen. De kosten van dergelijke regelingen moeten collectief worden gedekt door de niet in aanmerking komende afnemers. Het is dan ook belangrijk dat een dergelijk systeem heel doelgericht is zodat de totale kostprijs en marktverstoringen ten gevolge van gereguleerde tarieven beperkt blijven (bv. dat zij de tariefdeficits in de lidstaten niet nog meer doen toenemen).

2.3. Energie-efficiëntie als bijdrage aan de matiging van de energievraag

De Europese Commissie heeft in oktober 2014 een indicatief streefcijfer voor de EU vastgesteld van een verbetering van de energie-efficiëntie met minimaal 27% in 2030. Dit cijfer zal in 2020 opnieuw worden bekeken, waarbij kan worden gedacht aan een verhoging op EU-niveau tot 30%. In deze context is het noodzakelijk het concept energie-efficiëntie fundamenteel te herzien en dit als een op zichzelf staande energiebron te beschouwen, waarvan de waarde de bespaarde energie is. In het kader van de herziening van de marktordening zal de Commissie erover waken dat energie-efficiëntie en vraagrespons onder gelijke voorwaarden kunnen concurreren met productiecapaciteit.

Het grootste deel van het werk moet worden verricht op nationaal, regionaal en lokaal niveau, maar de Commissie kan een belangrijke rol spelen door een passend kader voor vooruitgang te creëren. De Commissie zal de lidstaten er derhalve toe aansporen energie-efficiëntie een centrale rol te geven in hun beleid.

De EU heeft op wereldniveau reeds de meest vergaande maatregelen vastgesteld om de EU qua energieverbruik efficiënter te maken. Dankzij wetgeving op het gebied van energie-etikettering en ecologisch ontwerp kunnen consumenten geïnformeerde keuzes inzake energieverbruik maken. Hoewel alle economische sectoren maatregelen moeten nemen om de efficiëntie van hun energieverbruik te verhogen, zal de Commissie bijzondere aandacht geven aan sectoren met een zeer groot energie-efficiëntiepotentieel, met name de bouw- en de vervoersector. De Commissie zal voorts synergieën tot stand brengen tussen het beleid inzake energie-efficiëntie, het beleid voor hulpbronnenefficiëntie en de kringlooeconomie. Dit zal de benutting van het potentieel van "afval naar energie" omvatten.

Een grotere energie-efficiëntie in de bouwsector

Verwarming en koeling blijven de grootste afzonderlijke bronnen van energievraag in Europa en het grootste deel van de gasinvoer wordt voor die doeleinden gebruikt. Er zijn enorme efficiëntiewinsten te halen door meer gebruik te maken van stadsverwarming en -koeling. De Commissie zal dit aspect zeker aanpakken.

Er zijn acties door de lidstaten, met name op regionaal en lokaal niveau, vereist om het energie-efficiëntiepotentieel van gebouwen te exploiteren. Het aantrekken van investeringen op de daarvoor vereiste schaal blijft een uitdaging, in het bijzonder op lokaal niveau, en dit voornamelijk door een gebrek aan kennis en ervaring op het gebied van kleinschalige financiering. De Commissie zal maatregelen ondersteunen om de toegang tot bestaande financieringsbronnen te vereenvoudigen en zal gestandaardiseerde financieringsmodellen voor financiële instrumenten aanbieden aan de beheerders van de Europese structuur- en investeringsfondsen en de belanghebbenden. Zij zal tevens

nieuwe financieringsregelingen bevorderen die berusten op het delen van risico's en inkomsten, zal nieuwe financieringstechnieken ontwikkelen en zal steun verlenen in de vorm van technische bijstand. Financiële steun moet worden gecombineerd met technische ondersteuning teneinde bij te dragen tot een bundeling van kleinschalige projecten tot grotere programma's waardoor de transactiekosten kunnen worden gedrukt en particuliere investeerders op de gepaste schaal kunnen worden aangetrokken.

De werkzaamheden in het kader van de initiatieven voor "slimme steden en gemeenschappen" en het Convenant van burgemeesters, die voornamelijk worden opgezet door burgemeesters, organisaties van het maatschappelijk middenveld, investeerders, financiële instellingen en dienstenleveranciers, zijn belangrijk om vooruitgang te boeken op het gebied van energie-efficiëntie binnen en buiten de EU. Deze werkzaamheden genieten de volle steun van de Commissie. De Commissie zal ook een initiatief "mondiale uitmuntendheid voor beleidsvormen op energie-efficiëntiegebied" opzetten als bijdrage aan het energie-efficiëntieactieplan van de G20. Zij zal de vaststelling van ambitieuze energie-efficiëntiedoelstellingen en -streefcijfers krachtig ondersteunen op fora als het initiatief "Duurzame energie voor iedereen" van de VN en het Internationaal Energieagentschap. Dit moet voor de EU, als wereldleider op het gebied van technologieën voor energie-efficiëntie, een motor zijn voor uitvoer, groei en werkgelegenheid.

EU-middelen en financiering door de EIB kunnen een enorm verschil maken. Het Europees Fonds voor strategische investeringen kan het mogelijk maken om zeer grote investeringen voor de renovatie van gebouwen los te weken. Investerings op dit gebied kunnen een grote return in termen van groei en werkgelegenheid opleveren.

Naar een energie-efficiënte, koolstofarme vervoersector

Het vervoer is verantwoordelijk voor meer dan 30% van het eindenergieverbruik in Europa. De verwezenlijking van het energie-efficiëntiepotentieel ervan vergt een continue focus op het verstrengen van de CO₂-emissienormen voor passagiersvoertuigen en bestelwagens in de periode na 2020, en op maatregelen om de brandstofefficiëntie te verbeteren en de CO₂-emissies van vrachtwagens en autobussen terug te dringen. Ook een betere verkeersgeleiding moet worden bevorderd als een modern, toekomstgericht instrument om de CO₂-uitstoot te verminderen.

Dit moet worden begeleid met maatregelen om het potentieel van de interne markt beter te benutten en de externe kosten te minimaliseren. De Commissie zal de invoering van heffingstelsels voor het gebruik van wegen, gebaseerd op het beginsel dat de vervuiler en de gebruiker betaalt, bevorderen en zal haar inspanningen opvoeren om een eengemaakte Europese vervoersruimte te creëren die gebaseerd is op een optimaal gebruik van het wagenpark. Er kunnen ook aanzienlijke brandstofbesparingen worden gerealiseerd door hinderpalen voor minder broeikasgasintensieve transportmodi, zoals het spoor, het maritiem vervoer en de binnenvaart, weg te werken en deze takken van het vervoer aantrekkelijker en kostenefficiënter te maken. Voorts zal de Commissie het "Shift2Rail"-initiatief²³ blijven bevorderen.

De Commissie zal ook verdere actie ondernemen om de vervoersector, die nog voornamelijk op olieproducten steunt, koolstofarm te maken. Dit zal een geleidelijke transformatie vergen van het gehele vervoersysteem en zal een intensievere ontwikkeling en marktverspreiding van alternatieve brandstoffen noodzakelijk maken. De Commissie

²³ Verordening (EU) nr. 642/2014 tot oprichting van de Gemeenschappelijke Onderneming Shift2Rail.

zal voorts actie blijven ondernemen om de snelle ontplooiing van de vereiste infrastructuur, zoals vul- en laadstations, te bevorderen.²⁴ Een grotere marktpenetratie van dergelijke voertuigen hangt af van de gezamenlijke uitrol van infrastructuur, voertuigen en brandstoffen.

Elektrificatie van het vervoer is belangrijk om onze afhankelijkheid van olie te doorbreken en het vervoer koolstofarm te maken, in het bijzonder wat het weg- (korte en middellange afstand) en het spoorvervoer betreft. Europa moet de elektrificatie van het voertuigenbestand en andere middelen van vervoer versnellen en moet een voortrekker worden op het gebied van elektromobiliteit en technologieën voor energieopslag. Dit vergt een volledige integratie van elektrische voertuigen in het beleid voor mobiliteit in steden en in het elektriciteitsnet, zowel als verbruikers van energie als als potentiële opslagfaciliteiten.

2.4. Het koolstofarm maken van de economie

Een ambitieus klimaatbeleid is een integrerend onderdeel van onze energie-unie. Het klimaatbeleid van de EU is gebaseerd op een koolstofmarkt voor het geheel van de EU (het EU-emissiehandelssysteem), ambitieuze maar billijke nationale streefcijfers voor de broeikasgasemissiereductie voor de niet onder het emissiehandelssysteem vallende sectoren en een energiebeleid om van de Europese Unie de nummer één op het vlak van hernieuwbare energie te maken.

Een ambitieus EU-klimaatbeleid

Met de overeenkomst betreffende het klimaat- en energiebeleid voor 2030 heeft de EU zich verbonden tot een binnenlandse vermindering van de uitstoot van broeikasgassen met minimaal 40% in vergelijking met de niveaus van 1990. Hiermee levert de EU een ambitieuze bijdrage aan het internationale klimaatoverleg, waarmee wordt beoogd in 2015 een bindende klimaatovereenkomst te sluiten. Deze bijdrage is nader uiteengezet in de mededeling "Op weg naar Parijs", die samen met dit strategisch kader voor een energie-unie werd gepresenteerd. Samen met de lidstaten zal de Commissie overleg plegen met andere belangrijke economieën om hen ervan te overtuigen mee te gaan met de Europese ambitie. Zij zal dit doen via een actieve Europese klimaatdiplomatie die de handels- en ontwikkelingsinstrumenten ten volle zal benutten.

Het sluitstuk van Europa's klimaatbeleid is een goed-functionerend EU-emissiehandelssysteem (EU-ETS). Met de invoering van de marktstabiliteitsreserve en de maatregelen die vereist zijn om te voldoen aan de versterkte ambitie, als neergelegd in het kader voor 2030, zal het EU-emissiehandelssysteem in staat zijn een betekenisvolle prijs te bepalen voor koolstofemissies en zal het op die manier een stimulans vormen voor kosteneffectieve broeikasgasemissiereducties. De Europese Commissie wil dat het EU-emissiehandelssysteem volledig zijn rol speelt als een technologie-neutrale, kosteneffectieve en EU-brede motor voor investeringen in een koolstofarme economie. Door middel van de desbetreffende prijsvorming op EU-niveau versterkt het EU-ETS de werking van de interne energiemarkt en stimuleert het de verspreiding van hernieuwbare energie en andere koolstofarme en energie-efficiënte technologieën. Het beleid om koolstoflekage te voorkomen, moet worden afgestemd op de omvang van de inspanningen in andere grote economieën.

²⁴ Richtlijn 2014/94/EU van het Europees Parlement en de Raad van 22 oktober 2014 betreffende de uitrol van infrastructuur voor alternatieve brandstoffen.

Voor de sectoren die niet zijn opgenomen in het EU-ETS moeten nog steeds nationale streefcijfers worden vastgesteld. Bovendien zullen de land- en bosbouwsectoren worden opgenomen in het EU-kader voor 2030, om zo ervoor te zorgen dat deze sectoren de juiste stimulansen krijgen om de broeikasgasemissies te matigen en bij te dragen tot de strijd tegen de klimaatverandering.

De nummer één worden op het gebied van hernieuwbare energie

De Europese Unie heeft zich ertoe verbonden om de wereldleider op het vlak van hernieuwbare energie en de mondiale hub voor de ontwikkeling van de komende generatie van in technisch opzicht geavanceerde en concurrerende hernieuwbare energiebronnen te worden. De EU heeft ook een EU-streefcijfer vastgelegd van een aandeel van in de EU geconsumeerde hernieuwbare energie van minimaal 27% in 2030.

De EU is reeds goed op weg om haar 2020-doelstelling van een aandeel van 20% hernieuwbare energie in haar energiemix te bereiken. De kosten voor nieuwe windturbines en fotovoltaïsche capaciteit zijn aanzienlijk teruggelopen dankzij, voor een groot deel, het engagement van de EU op deze gebieden, en de hervorming van de steunregelingen om de kosten verder terug te dringen is reeds goed gevorderd. Maar om het streefcijfer van 27% te bereiken, moeten nieuwe uitdagingen worden overwonnen.

Om de hernieuwbare productie geleidelijk en op efficiënte wijze te integreren in een markt die concurrerende hernieuwbare energie bevordert en innovatie aandrijft, moeten de energiemarkten en -netten klaar worden gemaakt voor de integratie van die hernieuwbare energiebronnen.²⁵ De bestaande wetgeving en nieuwe marktregels moeten volledig ten uitvoer worden gelegd, wat de uitrol van nieuwe technologieën, slimme netwerken en vraagrespons, met het oog op een efficiënte energietransitie, mogelijk zal maken.

Overeenkomstig de richtsnoeren voor milieu- en energiesteun, moet hernieuwbare productie worden ondersteund via marktconforme regelingen die een oplossing bieden voor marktfalen, kosteneffectief zijn en overcompensatie en marktverstoring vermijden. Goedkope financiering voor kapitaalintensieve hernieuwbare-energieproductie is afhankelijk van een stabiel regelgevingskader dat het regelgevingsrisico minimaliseert. Dit is noodzakelijk om het investeerdersvertrouwen te waarborgen en investeringen te kunnen aantrekken van internationale fondsen, grote projectpromotoren en coöperatieven en huishoudens, binnen een op de marktwerking gebaseerd kader dat de kapitaalkosten laag houdt. De Commissie zal de samenwerking vergemakkelijken²⁶ en de convergentie van de nationale steunregelingen bevorderen. Het resultaat moet meer

²⁵ De markten klaarmaken voor hernieuwbare energiebronnen houdt in dat kortetermijnmarkten zich moeten ontwikkelen tot markten die diep, liquide en realtime zijn. De bestaande elektriciteitsnetten, die ontworpen zijn en vaak worden beheerd ten behoeve van conventionele elektriciteitsproductie op nationale schaal, zijn suboptimaal voor een toekomst waarin productie uit hernieuwbare bronnen steeds belangrijker wordt en waarin balancering vereist is om te compenseren voor de daaruit voortvloeiende inherente variabiliteit.

²⁶ Verscheidene lidstaten onderzoeken samenwerkingsmechanismen overeenkomstig de richtlijn hernieuwbare energie om hun nationale streefcijfers op kostenefficiënte wijze te bereiken. De Commissie heeft dit proces steeds ondersteund door de lidstaten te helpen bij het vinden van oplossingen voor technische en financiële problemen in verband met grensoverschrijdende mechanismen.

grensoverschrijdende opening zijn, op basis van grondige discussies met de lidstaten over de relevante Commissierichtsnoeren²⁷ en de richtsnoeren voor milieu- en energiesteun.

Bij beslissingen om te investeren in hernieuwbare elektriciteit moet rekening worden gehouden met de fysieke realiteit van het netwerk en de beschikbaarheid van de hulpbronnen, aanvaarding door het publiek, plaats van verbruik en administratieve belemmeringen. De uitbouw van nieuwe infrastructuur, met name interconnecties, moet ook ervoor zorgen dat de kosten om hernieuwbare elektriciteit te integreren in de interne energiemarkt omlaag gaan.

De EU moet investeren in geavanceerde, duurzame alternatieve brandstoffen, onder meer biobrandstoffen, en meer in het algemeen in de bio-economie. Dit moet het de EU mogelijk maken haar technologisch en industrieel leiderschap te behouden en de doelstellingen op klimaatgebied te bereiken. De EU zal ook rekening moeten houden met de effecten van bio-energie op het milieu, het landgebruik en de voedselproductie. Het EU-investeringsplan, alsmede andere financieringsbronnen van de EU, kunnen helpen voor de vereiste financiering te zorgen.

2.5. Een energie-unie voor onderzoek, innovatie en concurrentievermogen

Een nieuwe strategie voor onderzoek en innovatie (O&I) moet in de energie-unie volkomen centraal staan. Om van de Europese energie-unie de nummer één op het gebied van hernieuwbare energie op wereldvlak te maken, moet zij een vooraanstaande rol spelen bij de ontwikkeling van de duurzame technologieën van de volgende generatie en van opslagtechnologieën.

Om van de energie-unie een motor van groei, werkgelegenheid en concurrentiekracht te maken is het bovendien absoluut noodzakelijk voorop te lopen qua technologieën voor slimme netwerken en slimme huizen, schoon vervoer, schone benutting van fossiele brandstoffen en de veiligste kernenergie ter wereld.

Hoewel belangrijke vooruitgang is geboekt om de doeltreffendheid van de Europese onderzoeksprogramma's te vergroten, kan er veel meer worden gedaan. Wij staan nog steeds ver van een volledig gecoördineerde en gefocuste onderzoeksinspanning, waarbij de programma's van de EU en de lidstaten volledig worden gecoördineerd rond gemeenschappelijke doelstellingen en streefcijfers. Als wij onze doelstellingen willen bereiken, moeten wij in de gehele EU het maximum halen uit elke geïnvesteerde euro. Dit houdt in: een geïntegreerde aanpak met het oog op het creëren van synergieën; samenwerking om de inspanningen te coördineren en een goed resultaat te bereiken; waarborgen van nauwere banden tussen onderzoek en de industrie en daarbij nieuwe technologieën in de EU op de markt brengen

Om dit bereiken moet de nieuwe Europese energie-O&I-aanpak²⁸ de omvorming van het energiesysteem versnellen. Daarbij moet worden voortgebouwd op Horizon 2020 en moeten alle lidstaten en belanghebbenden, alsook de Commissie bij de zaak worden betrokken.

²⁷ Richtsnoeren van de Europese Commissie voor het uittekenen van steunregelingen voor hernieuwbare energie, SWD(2013) 439; Richtsnoeren betreffende het gebruik van samenwerkingsmechanismen voor hernieuwbare energie, SWD(2013) 440.

²⁸ Dit moet een geactualiseerd strategisch plan voor energietechnologie omvatten, alsook een O&I-agenda voor het vervoer.

De acties moeten worden gegroepeerd rond de volgende vier centrale prioriteiten waartoe de lidstaten en de Commissie zich verbinden:

- wereldleider zijn bij de ontwikkeling van technologieën voor hernieuwbare energie van de volgende generatie, inclusief milieuvriendelijke productie en gebruik van biomassa en biobrandstoffen, samen met energieopslag;
- vergemakkelijking van de deelname van consumenten aan de energietransitie dankzij slimme netwerken, slimme huishoudtoestellen, slimme steden en domoticasystemen;
- efficiënte energiesystemen en beheersing van technologieën om het gebouwenbestand energieneutraal te maken; en
- duurzamer vervoersystemen die op grote schaal innovatieve technologieën en diensten ontwikkelen en gebruiken om de energie-efficiëntie te verhogen en de uitstoot van broeikasgassen te verminderen.

Bovenop deze vier gemeenschappelijke prioriteiten zijn er aanvullende onderzoeksprioriteiten die recht hebben op intensievere samenwerking tussen de Commissie en de lidstaten die deze technologieën wensen te gebruiken, meer bepaald:

- een toekomstgerichte aanpak van koolstofafvang en -opslag (CCS) en koolstofafvang en -gebruik (CCU) voor de elektriciteitsproductiesector en de industriële sectoren, wat een kritisch element zal zijn om de klimaatdoelstellingen voor 2050 op een kosteneffectieve wijze te bereiken. Dit vergt een stimulerend beleidskader, met inbegrip van een hervorming van het emissiehandelssysteem en het nieuwe innovatiefonds, teneinde de bedrijfsomgeving voor ondernemingen en investeerders helderder te maken, wat nodig is om deze technologieën verder te ontwikkelen;
- kernenergie is momenteel goed voor de productie van bijna 30% van de elektriciteit in de EU.²⁹ De EU moeten erover waken dat de lidstaten de striktste normen voor veiligheid, afvalbeheer en non-proliferatie hanteren. De EU moet er tevens voor zorgen dat zij haar technologisch leiderschap op nucleair gebied behoudt, onder meer via de ITER-fusiereactor³⁰, om te voorkomen dat haar technologische en energieafhankelijkheid nog wordt versterkt.

Een innovatiegestuurde transitie naar een koolstofarme economie biedt grote kansen voor groei en banen. Er zullen nieuwe bedrijfssectoren, zakenmodellen en werkgelegenheidsprofielen ontstaan. Technologisch leiderschap moet worden gevolgd door de ontwikkeling van geheel Europa bestrijkende industriële productiecapaciteiten en technologische toeleveringsketens. Daartoe moeten onderzoek, industrie, de financieringssector en de overheidsinstanties nauwer samenwerken. Een efficiënte industriële strategie overeenkomstig deze krachtlijnen maakt het voor de EU-industrie mogelijk profijt te halen uit het gegeven dat zij als eerste in beweging is gekomen, zowel binnenlands als op de internationale markten voor technologie, wat positieve effecten zal hebben op werkgelegenheid en concurrentievermogen.

De Commissie zal verkennen hoe openbare aanbestedingen als katalysator kunnen fungeren voor industriële en zakelijke innovatie en voor groene groei zowel binnen als buiten de EU. Zij zal ten volle gebruikmaken van het handelsbeleid van de EU om de toegang tot vreemde markten voor aan de energie-unie gerelateerde technologieën en diensten te verbeteren en tevens de EU te beschermen tegen oneerlijke handelspraktijken.

²⁹ Zie de Europese strategie voor energiezuikerheid, COM (2014) 330.

Zij zal tegelijk andere landen ondersteunen bij hun inspanningen om moderne en duurzame energiesystemen tot stand te brengen. De Commissie zal samenwerken met de lidstaten en de regio's om synergieën tot stand te brengen tussen de verschillende EU-fondsen en zal het volledige potentieel van de financiering voor het cohesiebeleid voor innovatie benutten.

Verandering houdt ook in dat bepaalde sectoren, zakenmodellen of functieprofielen aanpassing behoeven. Er moeten beroepsopleidingen en andere opleidingsmiddelen voor nieuwe of aangepaste functieprofielen worden ingesteld om tegemoet te komen aan de nieuwe behoeften van bedrijven en om mensen de nodige professionele vaardigheden te geven. Een energietransitie die eerlijk en rechtvaardig verloopt, moet derhalve voorzien in nieuwe opleidingen of in de bijscholing van personeelsleden in bepaalde sectoren, alsook, waar nodig, in sociale maatregelen op passend niveau. De terreinkennis en -ervaring van de sociale partners is in dat verband cruciaal. De Commissie zal de sociale partners informeren en hen ertoe uitnodigen de energietransitie op te nemen in hun sociale dialoog op Europees niveau.

3. Governance van de energie-unie

De energie-unie heeft ook een geïntegreerd governance- en monitoringsproces nodig om ervoor te zorgen dat de energiegerelateerde acties op Europees, regionaal, nationaal en lokaal niveau stuk voor stuk bijdragen tot de doelstellingen van de energie-unie. Het governanceproces moet de volgende doeleinden dienen:

- samenbrengen van energie- en klimaatacties en van acties op andere relevante beleidsgebieden, wat moet leiden tot meer en op langere termijn gerichte beleidssamenhang. Dit zorgt ook voor langetermijnzekerheid en -begeleiding voor investeerders;
- de tenuitvoerlegging van de interne energiemarkt en van het energie- en klimaatkader voor 2030 verzekeren, met name het bereiken van de overeengekomen streefcijfers voor 2030 inzake hernieuwbare energie, energie-efficiëntie, handelssystemen voor de uitwisseling van emissiequota en interconnecties;
- stroomlijning van de huidige plannings- en rapporteringsvereisten, om onnodige administratieve lasten te vermijden;
- ontwikkeling van een energiedialoog met de betrokken partijen om de beleidsmakers te informeren en de actieve betrokkenheid van die partijen bij het beheer van de energietransitie te waarborgen;
- verdieping van de samenwerking tussen de lidstaten, inclusief op regionaal niveau, en met de Commissie;
- verbetering van de gegevens, de analyse en de informatie die vereist zijn om de energie-unie te onderbouwen, door bundeling van de relevante kennis en door de toegankelijkheid ervan voor alle belanghebbenden te vergemakkelijken; en
- jaarlijkse rapportering aan het Europees Parlement en de Raad over de stand van de energie-unie teneinde de cruciale kwesties aan te pakken en het beleidsdebat aan te sturen.

De Commissie zal een dynamisch governanceproces voor de Europese energie-unie instellen. Hoewel er duidelijke kruisverbanden bestaan tussen dit governanceproces en het Europese semester, zullen beide processen afzonderlijk worden beheerd.

4. Totstandbrenging van de energie-unie

Om een energie-unie tot stand te brengen, moeten de in deze strategie uiteengezette acties, hieronder in vijftien punten samengevat, worden uitgevoerd. In het bijgevoegde stappenplan worden de initiatieven genoemd die als onderdeel van de strategie moeten worden ontwikkeld, met een duidelijk tijdschema voor de vaststelling en uitvoering en een duidelijke verantwoordelijkheidsverdeling. De Commissie beschouwt deze initiatieven als onderling verbonden en overeenkomend met de schaal van ambitie die de EU nodig heeft om het Europese energiesysteem te transformeren.

Een succesvolle tenuitvoerlegging hangt af van het politieke engagement van alle betrokken partijen, waaronder de EU-instellingen, de lidstaten, de Europese Investeringsbank en de andere belanghebbenden, onder meer ook op regionaal en lokaal niveau, met inachtneming van de beginselen van subsidiariteit, evenredigheid en betere regelgeving.

De EU moet in staat zijn te reageren op onverwachte gebeurtenissen, moet nieuwe kansen aangrijpen en moet zich aanpassen aan toekomstige ontwikkelingen. Telkens wanneer dat noodzakelijk is, zal de Commissie haar initiatiefrecht gebruiken om een passend antwoord op gebeurtenissen te formuleren.

De Commissie verzoekt het Europees Parlement en de Raad om deze strategie voor de totstandbrenging van een Europese energie-unie te onderschrijven en om zich actief in te zetten voor de verwezenlijking daarvan, in nauwe samenwerking met alle betrokken partijen.

*

* *

De energie-unie in vijftien concrete actiepunten

1. Een eerste prioriteit om de energie-unie tot stand te brengen, is de volledige tenuitvoerlegging en strikte handhaving van de bestaande energie- en aanverwante wetgeving.

- De Commissie zal alle middelen gebruiken om erop toe te zien dat de lidstaten de energiewetgeving volledig ten uitvoer leggen, in het bijzonder het derde pakket voor de interne energiemarkt, en zal strikt toezien op de naleving van de mededingingsregels van het Verdrag.

2. De EU moet haar gasvoorziening diversifiëren en moet die schokbestendiger maken tegen onderbrekingen van de toevoer.

- De Commissie zal in 2015-2016 een schokbestendigheds- en diversificatiepakket voorstellen via herziening van de bestaande verordening inzake de veiligstelling van de aardgasvoorziening.
- De Commissie zal een totaalstrategie voorbereiden voor vloeibaar aardgas (LNG) en voor de opslag daarvan.
- Teneinde de bestaande afhankelijkheid van bepaalde landen van afzonderlijke leveranciers te verminderen, zal de Commissie samenwerken met de lidstaten om de toegang tot alternatieve leveranciers te ontwikkelen, inclusief via de route van de zuidelijke gascorridor en uit het Middellandse-Zeegebied en Algerije.

3. Intergouvernementele overeenkomsten moeten volledig in overeenstemming zijn met de EU-wetgeving en moeten transparanter zijn.

- De Commissie zal in 2016 een herziening voorstellen van het besluit betreffende intergouvernementele overeenkomsten met het doel de verenigbaarheid van dergelijke overeenkomsten met de EU-wetgeving te verifiëren alvorens erover wordt onderhandeld, de Commissie te betrekken bij dergelijke onderhandelingen, standaardcontractclausules in verband met de EU-regels uit te werken, en commerciële contracten voor gasleveringen transparanter te maken.

4. De juiste infrastructuur is een allereerste voorwaarde om de energiemarkt te voltooien, hernieuwbare energiebronnen te integreren en de voorzieningszekerheid te waarborgen.

- De Commissie zal de verwezenlijking van grote infrastructuurprojecten, met name projecten van gemeenschappelijk belang, ondersteunen via de beschikbare financiële kanalen, zoals de 'Connecting Europe'-faciliteit, de Europese structuur- en investeringsfondsen en het op te richten Europees Fonds voor strategische investeringen, dit als hefboom voor het vrijmaken van de vereiste particuliere en openbare financiering.
- De Commissie zal informatie samenbrengen over door de EU gefinancierde infrastructuurprojecten om een grotere samenhang te bewerkstelligen en hun impact te maximaliseren.

- De Commissie zal een speciaal energie-infrastructuurforum oprichten om de voortgang van grote infrastructuurprojecten te bespreken met de lidstaten, regionale samenwerkingsgroeperingen en EU-instellingen. Het forum zal voor de eerste keer bijeenkomen in het najaar van 2015.
5. De huidige marktopzet moet worden herzien teneinde een naadloze interne energiemarkt ten bate van de burger tot stand te brengen, de voorzieningszekerheid te waarborgen, hernieuwbare energie in de markt te integreren en de huidige ongecoördineerde ontwikkeling van capaciteitsmechanismen in de lidstaten in goede banen te leiden.
- De Commissie zal in 2016 wetgeving betreffende de voorzieningszekerheid op het gebied van elektriciteit voorstellen.
 - De Commissie zal in 2015 een nieuwe ordening van de Europese elektriciteitsmarkt voorstellen, gevolgd door wetgevingsvoorstellen in 2016.
6. Het bij het derde pakket voor de interne energiemarkt ingestelde regelgevingskader moet verder worden ontwikkeld om een naadloze interne energiemarkt voor burgers en ondernemingen tot stand te brengen.
- De Commissie zal in 2015-2016 het regelgevingskader herzien, met name wat de functionering van ACER en de ENTSO's betreft, en zal passende maatregelen voorstellen om het Europese regelgevingskader te versterken.
7. Regionale benaderingen voor marktintegratie vormen een belangrijk element bij de geleidelijke overgang naar een volledig geïntegreerde EU-brede energiemarkt.
- De Commissie zal richtsnoeren ontwikkelen betreffende regionale samenwerking en zal in regionale samenwerkingsverbanden actief samenwerken met de lidstaten en de betrokken partijen.
8. Een grotere transparantie met betrekking tot energiekosten en -prijzen, alsmede in verband met de niveaus van overheidssteun, zal de marktintegratie versterken en het mogelijk maken maatregelen te identificeren die de interne markt verstoren.
- De Commissie zal tweejaarlijks rapporteren over de energieprijzen, zal de rol van belastingen, heffingen en subsidies grondig evalueren en zal zich inspannen om gereguleerde, beneden de kostprijs liggende tarieven geleidelijk uit te bannen.
 - Op het nationale en het lokale niveau moet actie worden ondernomen om kwetsbare afnemers te beschermen via het sociaal beleid.
9. De EU heeft zichzelf tot doel gesteld tegen 2030 een energiebesparing van minimaal 27% te verwezenlijken.
- In 2015 en 2016 zal de Commissie alle relevante wetgevingshandelingen op energie-efficiëntiegebied evalueren en waar nodig herzieningen voorstellen om zo het 2030-streefcijfer te ondersteunen.
 - De lidstaten en regio's moeten meer gebruikmaken van Europese middelen om hun huizenbestand te renoveren.
10. Er is een zeer groot potentieel van energie-efficiëntieverbetering in gebouwen. De

renovatie van bestaande gebouwen om ze energie-efficiënt te maken en duurzame ruimteverwarming en -koeling te benutten, zal de energie-invoerfactuur van de EU drukken, de energiezekerheid versterken en de energiekosten voor huishoudens en ondernemingen verminderen.

- De Commissie zal een 'Slimme financiering voor slimme gebouwen'-initiatief opzetten om bestaande gebouwen energie-efficiënter te maken dankzij een gemakkelijkere toegang tot financieringsinstrumenten.
- De Commissie zal een strategie voorstellen om investeringen in verwarming en koeling te vergemakkelijken.

11. De EU moet de energie-efficiëntie en het koolstofarm maken van haar vervoersector versnellen, geleidelijk overstappen op alternatieve brandstoffen en de energie- en transportsystemen volledig integreren.

- De Commissie zal een alomvattend pakket voor het wegvervoer voorstellen met het oog op de bevordering van een efficiëntere prijsstelling voor het gebruik van infrastructuur, de uitrol van intelligente vervoersoplossingen en de verbetering van de energie-efficiëntie.
- De Commissie zal verdere acties opzetten om goede marktomstandigheden te creëren voor een bredere verspreiding van alternatieve brandstoffen en om de aankoop van schone voertuigen nog meer te bevorderen. Dit zal verwezenlijkt worden door een mix van door de EU ondersteunde nationale, regionale en lokale maatregelen.

12. Op de Europese Raad van oktober 2014 heeft de EU overeenstemming bereikt over een klimaat- en energiekader voor 2030. Dit moet nu ten uitvoer worden gelegd. Op die manier zal de EU een ambitieuze bijdrage leveren aan de internationale klimaatonderhandelingen.

- De Commissie zal wetgeving voorstellen om het op de Europese Raad van oktober 2014 overeengekomen streefcijfer voor de broeikasgasemissiereductie te bereiken, zowel in de sectoren die onder het EU-emissiehandelssysteem vallen als in de daarbuiten vallende sectoren.

13. De EU heeft overeenstemming bereikt over een aandeel van duurzame energie in 2030 van minimaal 27%.

- De Commissie zal in 2016-2017 een nieuw pakket voor hernieuwbare energie voorstellen. Dit zal een nieuw beleid inzake duurzame biomassa en biobrandstoffen omvatten, alsmede wetgeving om ervoor te zorgen dat het EU-streefcijfer voor 2030 op kostenefficiënte wijze wordt bereikt.

14. De EU moet een toekomstgerichte, energie- en klimaatgerelateerde O&I-strategie ontwikkelen om het Europese technologische leiderschap in stand te houden en de exportmogelijkheden te vergroten.

- In 2015-2016 zal de Commissie een Europese O&I-aanpak inzake energie voorstellen, die een geactualiseerd strategisch plan voor energietechnologie en een strategische O&I-agenda voor het vervoer zal omvatten, met een beperkt aantal essentiële prioriteiten en duidelijke doelstellingen.

- De Commissie zal een initiatief betreffende het mondiale leiderschap van de EU op het gebied van technologie en innovatie voor energie en klimaat ontwikkelen, dat bedoeld is om groei en werkgelegenheid te bevorderen.

15. De EU zal alle externe beleidsinstrumenten gebruiken om ervoor te zorgen dat een sterke, verenigde EU op constructieve wijze met haar partners kan overleggen en zich met één stem kan uitspreken over energie- en klimaatkwesties.

- Samen met de hoge vertegenwoordiger van de Unie voor buitenlandse zaken en veiligheidsbeleid (HR/VP) en de lidstaten zal de Commissie de energie- en klimaatdiplomatie van de EU een nieuw elan geven.
- Samen met de HR/VP zal de Commissie een actieve agenda ontwikkelen om de samenwerking van de EU met derde landen op energiegebied te versterken, onder meer ook op het vlak van hernieuwbare energie en energie-efficiëntie.
- De Commissie zal ten volle gebruikmaken van het beleid voor buitenlandse handel van de EU om de toegang tot energiebronnen en tot buitenlandse markten voor Europese energietechnologieën en -diensten te bevorderen.